

štituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU Ingrid Slavec Gradišnik Nadja Valentinčič Furlan kot prva referentka spregovorila o spominskih kmeta, ki se je moral soočiti z življenjem v različnih državah, z grozotami vojne in povojnega dogajanja, s spremembami družbenega sistema in odnosa do družbenega razreda, ki mu je pripadal. Katja Hrobat Virloget je spregovorila o usodah italijanske manjšine po drugi svetovni vojni in tedanjih priseljencev iz republik nekdanje Jugoslavije na Primorsko, kjer se tako eni kot drugi danes počutijo tujce. Alenka Janko Spreizer je predstavila primere reprezentacije romske dediščine, še posebej specifičnih kulturnih elementov, ki naj bi tej prezrti dediščini dajali veljavo. Mirna Buić je orisala položaj narodnih skupnosti nekdanje Jugoslavije in predstavila programe Kulturno izobraževalnega društva PiNA, ki pomagajo pripadnikom teh skupnosti in jih opolnomočujejo. Alenka Černelič Krošelj je spregovorila o življenju vojaških letalskih družin v Brežicah in njihovem družbenem položaju po letu 1991, ki ga povzema fraza »vsi na -i-ć so zanič«. Mojca Kovačič je prek javnih diskurzov o muslimanskem klicu k molitvi orisala odnose do muslimanske skupnosti v Sloveniji. Anja Moric je predstavila kulturno dediščino kočevskih Nemcev in dobre prakse njenega ohranjanja. Jerneja Ferlež je analizirala položaj Nemcev v spreminjajočem se političnem kontekstu Maribora v 20. stoletju, ko so iz večine postali manjšina. Marjeta Keršič Svetel pa je orisala usode Čehov v Sloveniji, ki so se iz vplivnih meščanov po drugi svetovni vojni prelevili v praktično izbrisano manjšino. Jože Dežman je analiziral sistematično zatiranje in diskriminacijo različnih večinskih družbenih slojev v Titovi Jugoslaviji. Saša Poljak Istenič je spregovorila o spominskih delavcev in današnjem odnosu do ljubljanskih tovarn, ki so se spremenile v degradirano območja, so razglašene za urbano oziroma indu-

strijsko dediščino ali so postale predmet revitalizacijskih načrtov. Daša Ličen je opozorila, da v Trstu v 19. stoletju ni živela samo slovenska manjšina, temveč številne druge etnične skupine, ki so pomembno sooblikovale njegovo podobo, a so tudi zaradi enostranskih obravnav raziskovalcev odsotne v kolektivnem spominu mesta. Barbara Sosič je predstavila muzejske zbirke na Tržaškem in probleme, s katerimi se soočajo njeni upravitelji, kot so spremembe generacij, vodenje in financiranje muzejev ter omogočanje obiska. Mojca Ravnik je orisala pomen kulturne dediščine slovenske manjšine v Videmski pokrajini, ki jo zaznamuje šibko znanje slovenskega knjižnega jezika, a se tam kljub temu razcvetajo poezija, gledališke in publicistične dejavnosti, kulturna dediščina pa ostaja sredstvo izražanja slovenske identitete. Martina Piko-Rustia (njen referat je zaradi njene odsotnosti prebrala Herta Maurer-Lausegger) je predstavila iniciativo *Slovenščina v družini*, ki spodbuja rabo materinščine v družinah in je pomembna za ohranjanje vitalnosti slovenskega jezika na avstrijskem Koroškem in drugod v zamejstvu. Posvet je sklenila Herta Maurer-Lausegger s prispevkom o jezikih in kulturah alpsko-jadranskega prostora, v katerem je orisala položaj etničnih manjšin in drugih jezikovnih skupnosti na tem območju. Prispevki so spodbudili raznolike razprave o položaju manjšin in marginalnih skupin ter odnosih do njih, ki so se nadaljevale tudi po zaključku posveta. Članice programskega odbora posveta Katja Hrobat Virloget, Mateja Habinc in Saša Poljak Istenič so zato v dogovoru z urednico Knjižnice Glasnika SED Heleno Rožman avtorje povabile, da svoje prispevke poglobijo in jih pripravijo za objavo v monografiji, ki bo izšla leta 2017. Upamo, da bodo nemi spomini in utišana dediščina manjšin in marginalnih skupin tako postali bolj in večkrat slišani ter da bo glas segel tudi do splošne javnosti in politike.

PRIPOVEDI V PROSTORU DOLINE ZGORNJE KOLPE IN ČABRANKE

Mednarodna poletna delavnica Slovenskega etnološkega društva in
Etnološke zbirke Palčava šiša v Plešcih

V sklopu projektov delovne skupine za ljubitelje etnologije pri Slovenskem etnološkem društvu (SED) in Etnološke zbirke Palčava šiša smo v dolini zgornje Kolpe in Čabranke s sodelovanjem Muzeja Kočevja, Pomorskega in povijesnega muzeja Hrvatskega primorja Rijeka, Društva Osilniška dolina, Slovenskega kulturnega društva Gorski

Kotar, Nacionalnega parka Risnjak, Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Inštituta za etnologijo in folkloristiko in Inštituta za antropologijo iz Zagreba ter ob pomoči Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, lokalnih občin in tovarne Lož Metalpres Plešče tudi letos organizirali raziskovalno delavnico. Delavnica je potekala

* Marko Smole, mag. elektr., vodja mednarodne poletne delavnice, Stanežiče 34b, 1210 Ljubljana Šentvid; smole.marko@gmail.com.

Predavanje o mitološki dediščini v prostoru, Padovo nad Osilnico.
Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2016.

Predstavitve študentskih raziskovalnih nalog na Palčavem skednju v Plešcih.
Foto: Sonja Smole Možina, avgust 2016.

od sobote, 13. avgusta, do sobote, 20. avgusta 2016, in je bila povezana z drugimi dogodki in predavanji v vasi Plešče na Hrvaškem ter v vaseh Padovo in Osilnica na slovenski strani doline. Program predavanj in delavnic, ki jih je organizirala Etnološka zbirka Palčava šiša Plešče v sodelovanju s SED, je bil tudi letos obsežen. Zvrstilo se je kar 15 spremljevalnih dogodkov za javnost: predavanja, filmske projekcije, delavnice peke in plesa, predstavitev knjig, literarni večer ... – z udeleženci in obiskovalci z obeh strani meje: raziskovalci, muzealci, domačini, študentkami etnologije in antropologije ter slovenistike ...

Letošnje poletje so bile tema raziskovalne delavnice pripovedi, ki so vezane na ozko dolino proti izviru Kolpe ter njene naravne in druge značilnosti. Že lanske raziskave, ki so bile mednarodni strokovni javnosti predstavljene na kongresu arheologov junija v Zagrebu, so dale zanimive rezultate. Potrjujejo prisotnost stare slovanske mitologije, ki je zaznamovala tamkajšnje toponime in pustila sledi v zgodbah, ki se še vedno pripovedujejo. Eden od širše prepoznavnih junakov mitološkega izvora je Peter Klepec, njegov pomen v sedanosti pa sta na terenu – ob sodelovanju tudi drugih udeležencev delavnic – raziskovala slovenski narodopisni in hrvaški antropolški inštitut v sklopu bilateralnega projekta. Ob beleženju pripovedi iz različnih delov doline okrog Osilnice in Plešč, ki so potrdile prvotne domneve o staroslovanskem poreklu in tridelni strukturi ureditve sveta nekdanjih prebivalcev, smo opravili še nekaj drugih terenskih ogledov. Vsako leto se posvečamo tudi raziskovanju stavbne dediščine v dolini;

letos smo posneli dva propadajoča objekta na Požarnici na hrvaški strani ob nekdanji glavni poti iz doline. Letos smo del časa namenili tudi pripravi panojev za razstavo ob deseti obletnici delovanja Palčave šiša, ki je bila oktobra postavljena v knjižnici Čabar in pozneje še na nekaterih drugih lokacijah.

Ob letošnji delavnici moramo omeniti še poseben dogodek, ki sta ga posebej zaznamovali tuji udeleženci delavnice: krajinska arhitektka Estelle iz Marseilla in scenografka Sara iz Londona. S pripovedovalci ljudskih zgodb iz Grosuplja, Loške doline, Razlog, Plešč in Bosljive Loke ter s pomočjo študentk iz Zagreba, Bovca in Sežane in Palčave družine sta dogodek popestrili s *food performansom* iz lokalno pridelanih sestavin, ki sta jih dobili od ljudi v dolini in okolici. Ko se pripovedni večer začne s skupnim mesenjem testa in pripravo jabolčne pite, se nadaljuje z bučno pito, postreženo v papirnih hišicah, z juho iz rdeče pese in pečenega paradižnika v kruhovih skledicah iz Cerknice, ki jo pojedete z na skupno vrstico povezanimi lesenimi žlicami, ter z nabodali iz zelenjave in z zeliščnim napitkom, zaključijo pa s pečeno pito ob svečah in francoski ljudski pesmi, ki jo spremlja klavirska harmonika, v prav posebnem prostoru Palčavega skednja s petdesetimi obiskovalci, potem si lahko predstavljate, da so ljudje odhajali še prav posebno razpoloženi. Deseta zaporedna delavnica v Plešcih se je zaključila s projekcijo v Rovinju nagrajenega etnografskega filma *Pisma za Ohio* avtorja Rasima Karalića iz Delnic.